

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE ALGILADIKLARI İSTİSMARI YORDAMADA ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARI VE BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞLAR

Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik DanıŐmanlık Anabilim Dalı
haticek@omu.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Oya Sevcan ORAK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü
oyasevcan.orak@omu.edu.tr

Doç. Dr. Cengiz ŞAHİN

Ahi Evran Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik DanıŐmanlık Anabilim Dalı
csahin40@gmail.com

Öz

Araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı yordamada algılanan anne baba tutumları ve boyun eğici davranışları incelemektir. Çalışmada 2016-2017 eğitim-öğretim yılı içerisinde Samsun ilinde Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören 283 kız öğrenci (55.4 %) ve 228 (44.6 %) erkek öğrenci olmak üzere toplam 511 öğrenciye ulaŐılmıştır. Verilerin analizinde değişkenlerin birbiri ile ilişkisi Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu kullanılarak incelenmiştir. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği, Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği ve Çocuk Yetiştirme Tazları Ölçeği ile toplanmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile romantik ilişkileri ve boyun eğici davranışları arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Romantik İlişki, İstismar, Anne Baba Tutumu, Boyun Eğici Davranış, Üniversite Öğrencileri.

PERCEIVED PARENTAL ATTITUDES AND SUBMISSIVE BEHAVIOURS IN PREDICTING THE ABUSE PERCEIVED BY UNIVERSITY STUDENTS IN THEIR ROMANTIC RELATIONSHIPS

Abstract

This study aims to examine the perceived parental attitudes and submissive behaviours in predicting the abuse perceived by university students in their romantic relationships. The sample composed of 511 students, with 283 female (55.4%) and 228 male (44.6%), studying in Ondokuz Mayıs University in Samsun in 2016-2017 education year. As for the data analysis, the relationship between each variable was examined via Pearson Product-Moment Correlation. The data were collected using a Personal Information Form, Romantic Relationship Assessment Inventory, Submissive Behaviour Scale, and Parenting Styles Scale. The results indicate the existence of a significant relationship between the parental attitudes, romantic relationships and submissive behaviours.

Keywords: Romantic Relationship, Abuse, Parental Attitudes, Submissive Behaviour, University Students.

1. Giriş

Romantik ilişkiler, bireylerin en önemli psikososyal gelişim görevleri arasında yer almaktadır. Ancak gelişim için önemli etkiye sahip olan romantik ilişkiler bazen çiftler için şiddet yaşantılarını da barındırabilmektedir (Etchevery ve Charania, 2008: s.284). Romantik ilişkide şiddet kavramı; eş, eski eş ya da evlilik öncesi yakın arkadaşlıklarda kişi tarafından istismara maruz kalmak şeklinde tanımlanmakta (National Institute of Justice, 2000; Saltzman, Fanslow, McMahon ve Shelley, 2002: s.119; Flowers, 2009: s.18); fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olmak üzere dört temel başlık altında ele alınmaktadır (Lewis ve Fremouw, 2001: s.120). Romantik ilişki içinde bulunan bireye yönelik istismar; tokatlama, itme, sarsma, yakma, saç çekme ya da ona yönelik silah kullanma, cinsel ilişkiye zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, zorla cinsel temas, aşağılama, bilgi saklama, kasıtlı olarak utandırma ya da küçük düşürecek şeyler yapma, sosyal çevreyle iletişimi kısıtlama, söz, hareket ya da silah kullanarak tehdit etme, parasına el koyma gibi farklı davranış şekillerinde ortaya çıkabilmektedir (Saltzman vd., 2002: s.124). Dünya Sağlık Örgütü'nün özellikle yakın ilişkide kadına yönelik şiddet konusunda birçok ülkeden topladığı veriler dünya genelinde kadınların %30'unun yakın ilişki içinde oldukları, partnerlerinden fiziksel ya da cinsel istismar gördüğünü göstermektedir (WHO, 2013). Afrika'da yapılan bir çalışmada üniversitedeki psikolojik danışma merkezine başvuruda bulunan üniversite öğrencilerinin %22'sinin ilişki problemi yaşadığı belirlenmiştir (Aluede, Imhonde ve Eguavoen, 2006: s.55). Türkiye'de hemşirelik bölümünde okuyan birinci ve dördüncü sınıftaki üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir diğer çalışmada ise öğrencilerin yaklaşık %29'unun flört şiddetine maruz kaldığı belirtilmiştir (Aslan, Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Erdost ve Temel, 2008: s.46). Amerika'da 14-23 yaşları arasında olan gençlerle yapılan bir çalışmanın sonucunda katılımcıların yaklaşık %25'i romantik ilişki sırasında cinsel istismar gördüklerini bildirmiştir (Rickert, Wiemann, Vaughan ve White, 2004: s.1135).

Günlük yaşamda saldırgan modellere aile içinde, toplumun alt kültürlerinde ya da iletişim araçları vasıtasıyla maruz kalınması, bu tür davranışların sosyal öğrenme yoluyla kazanmasına neden olmaktadır (Köknel, 2000: s.234). İstismarın varlığı, yeniden ortaya çıkışı ve maruz kalanlar ile tanıklık edenler tarafından algılanışı, kişilik gelişimi, tutum ve davranışların gelişimi açısından önemlidir (Güneş, Kaya ve Pehlivan, 2000: s.398). Kişilik gelişimi açısından son derece önemli olduğu kabul edilen çocukluk döneminde anne babaların çocuklarına yönelik tutumları da çocuklarda davranışın biçimlenmesi açısından önem kazanmaktadır (Yavuzer, 2004: s.84). Anne babası ile sağlıklı ve doyurucu ilişkileri olan bireyler aile dışındaki çevre ve arkadaşları ile istendik yönde ilişkileri daha kolay geliştirebilmektedirler (Erwin, 2000: s.86; Steinberg, 2007: s.114). Çocukların anne ve baba ile

ilişkilerinin, bağlanma stillerinin (Kirkpatrick ve Davis, 1994: s.509; Craparo, Gori, Petrucci, Cannella ve Simonelli, 2014; Solmuş, 2003: s.1487; Büyükşahin, 2006: s.84) ve aile içinde şiddet deneyimlerinin (Sabri vd., 2014: s.288; Yount vd., 2014: s.337) romantik ilişkilerde yaşanan istismarı etkileyebileceği belirtilmiştir.

Ailede ve toplumda deneyimlenen şiddetin sonuçlarından biri olan boyun eğici davranış ise yine istismara maruz kalmayı etkileyebilen faktörlerden birisidir. Seligman'ın "öğrenilmiş çaresizlik kuramı"nda tanımladığı gibi, süregelen strese ve şiddete maruz kalan organizma tepkisizlik içeren bir davranış geliştirmektedir (Vollmayr ve Henn, 2003:246). Bu da romantik ilişkilerdeki istismarı yordadığı düşünülen boyun eğici davranışı doğurmaktadır. Boyun eğme davranışı, bir grup görüşüne ya da bir kişiye uyma şeklinde görülebildiği gibi (Kağıtçıbaşı, 2008: s.281), beraberinde istismara maruz kalmayı, hakkını savunamamayı, söylenen her şeyi kabul etmeyi, sürekli birilerini memnun etme çabası içine girme eğilimini içerebilmektedir (Özkan ve Özen 2008: s.56). Genel olarak bu davranışa sahip kişiler; ilişkide olduğu insanları kırmamak için azami çaba gösteren, memnun etmeye odaklı, iyilikseverliğinin yanında aşırı verici, "hayır" diyemeyen, "evet" demeye eğilimli, hoşlanmadığı durumları ifade etmekte zorlanan, öfkelerini göstermekte zorluk çeken, sürekli onaylanma gereksinimi duyan, düşüncelerini ve haklarını savunamayan vb. davranışlarla gözlenebilen bir kişilik özellikleri kümesine sahiptir (Koç, Bayraktar ve Çolak, 2010: s.261).

Üniversite öğrencileri gelişimsel olarak yakın ilişkiler kurma eğiliminde olduklarından, romantik ilişkilerde yaşanan istismar durumundan en çok etkilenebilecek grubu oluşturmaktadır. Bu çalışma üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde istismara maruz kalmada yordayıcı olarak algılanan anne baba tutumları ve boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

2. Yöntem

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde istismara maruz kalmada yordayıcı olarak algılanan anne baba tutumları ve boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır.

2.1. Araştırma Grubu

Bu çalışmada verileri elde etmek için kolayda örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Kolayda örnekleme yöntemi; bir bölge söz konusu olmadığı durumlarda, araştırmacının yakın çevresinde bulunana, ulaşılması kolay, araştırmaya katılmaya gönüllü bireyler ile çalıştığı örnekleme türüdür (Erkuş, 2011: s.112).

Araştırma grubu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı içerisinde Samsun ilinde Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören toplam 511 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin 283'ü (55.4 %) kız ve 228'i (44.6 %) erkek öğrencidir. Araştırma grubuna katılan öğrencilerin yaş ortalaması ise 20.86 ± 2.08 'dir. Araştırma grubundaki öğrencilerin 123'ü (24.1%) birinci sınıfta, 151'i (29.5%) ikinci sınıfta, 125'i (24.5) üçüncü sınıfta, 112'si (21.9%) dördüncü sınıfta öğrenim gördüklerini ve öğrencilerin 21'i (4.1%) kardeşi olmadığını, 170'i (33.3%) tek kardeşi olduğunu, 130'u (25.4%) iki kardeşi olduğunu, 110'u (21.5%) üç kardeşi olduğunu, 80'i (15.7%) dört ve daha fazla kardeşe sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcı öğrencilerin 394'ü (77.1%) çekirdek, 106'sı (20.7%) geniş, 11'i (2.2%) parçalanmış aileye sahip olduğu ve öğrencilerin öğrenimleri sürecinde 181'i (35.4%) ailesi ile birlikte, 200'ü (39.1%) devlet yurdunda, 62'si (12.1%) arkadaşları ile birlikte, 41'i (8%) özel yurttan, 17'si (3.3 %) tek başına evde, 10'u (2%) abla ve kardeşleri ile birlikte kaldığı tespit edilmiştir.

Katılımcı öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine bakıldığında; 49'unun (9.6%) okur-yazar olmadığı, 235'inin (46%) ilkokul, 75'inin (14.7%) ortaokul, 100'ünün (19.6%) lise, 52'sinin (10.2%) üniversite mezunu olduğu; babalarının ise 16'sının (3.1%) okuryazar olmadığı, 152'sinin (29.7%) ilkokul, 91'inin (17.8%) ortaokul, 120 (23.5%) lise, 132'sinin (25.8%) üniversite mezunu olduğu saptanmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler "Kişisel Bilgi Formu", "Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ)", "Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ)" ve "Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, sınıfı, kardeş sayısı, aile tipi, kalınan yer, anne ve babanın eğitim düzeyi gibi özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşan bir formdur.

Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ): Ölçek, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı belirlemek amacıyla Kılınçer ve Tuzgöl-Dost (2013) tarafından geliştirilmiştir. Beşli Likert tipi olan ölçek 70 maddeden oluşmaktadır. Tek boyutlu ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Puanlamada "hiçbir zaman" 1, "nadiren" 2, "bazen" 3, "sıklıkla" 4 ve "çok sık" yanıtı 5 puan almaktadır. Ölçekten alınan en düşük puan 70, en yüksek puan 350'dir. RİDÖ'nün Cronbach Alfa güvenirlik katsayısını .97 olarak saptanmıştır. Alınan puanın artması romantik ilişkide maruz kalınan istismarın arttığı anlamına gelmektedir (Kılınçer ve Tuzgöl-Dost, 2013: ss.28-31). Yapılan bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .97 olarak bulunmuştur.

Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ): Öğrencilerin boyun eğici davranışlarını belirlemek için Buss ve Craik (1986) tarafından geliştirilmiş olan ölçek, daha sonra Gilbert ve Allan (1994) tarafından 16 maddelik bir ölçek halinde geliştirilmiştir. Ölçek, Türkçeye Şahin ve Şahin (1992) tarafından uyarlanmıştır. Lise ve üniversite öğrencilerine uygulanmış ölçeğin iç tutarlık katsayısı .74 olarak ve Beck Depresyon Envanteri ile olan korelasyonu .32 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri .89 olarak bulunmuştur. Ölçek 5'li Likert tipi puanlama esasına göre değerlendirilmektedir. Ölçekten elde edilen puanların yüksek olması boyun eğici davranışın fazla olduğunu göstermektedir. (Savaşır ve Şahin, 1997: ss.100-103). Yapılan bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .83 olarak elde edilmiştir.

Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği: Ölçek, algılanan anne-baba tutumlarının belirlenmek amacı ile kullanılmaktadır. Sümer ve Güngör (1999) tarafından geliştirilen ölçek 22 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılardan her bir ifadeyi anne ve babaları için ayrı ayrı değerlendirmeleri istenmektedir. Ölçekte çocuk yetiştirme stillerinden kabul/ilgi boyutu için 11 madde, kontrol boyutu için 11 madde yer almaktadır. Kabul/ilgi boyutu anne babanın çocuğu kabul etmesini, anlamasını ve çocuğuna gösterdiği sevgiyi ve ilgiyi; kontrol boyutu, anne-babanın çocuğun davranışlarını sınırlandırmasını, izlemesini ve çocukların disipline edilmesini ifade etmektedir. Anneden ve babadan algılanan kabul/ilgi boyutlarının Cronbach Alfa değeri .94; anneden algılanan kontrol/denetim boyutunun Cronbach Alfa değeri .80, baba alt ölçeğinin aynı boyuttaki Cronbach Alfa değeri ise .70 olarak hesaplanmıştır. Her alt boyuttan alınan toplam puanın yüksekliği, o boyuta belirtilen tutumun yüksekliğini ortaya koymaktadır (Sümer ve Güngör, 1999: ss.36-38). Yapılan bu araştırmada, anne kabul/ilgi alt boyutunun Cronbach alfa katsayısı .83 olarak, anne kontrol/denetim alt boyutunun Cronbach alfa katsayısı .74 olarak hesaplanmıştır. Baba kabul/ilgi alt boyutunun Cronbach alfa katsayısı .85 olarak, baba kontrol/denetim alt boyutunun Cronbach alfa katsayısı ise .86 olarak bulunmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında veriler araştırmacılar tarafından, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır. Araştırma için öncelikle Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan (2016/143) izin ve dersin öğretim üyesinden gerekli izinler alınarak, öğrencilere çalışma ile ilgili açıklama yapılmış ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerden ölçme araçlarını doldurmaları istenmiştir. Uygulama süresi yaklaşık olarak 20-25 dakika sürmüştür. Uygulama sonrası ilgili bilgi formlar araştırmacılar tarafından tek tek kontrol edilmiş ve eksik doldurulduğu tespit edilen 12 form değerlendirmeye alınmamıştır.

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS 23 programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde değişkenlerin birbiri ile ilişkisi Pearson momentler çarpımı korelasyonu kullanılarak incelenmiştir. Algılanan anne baba tutumlarının alt boyutlarının, boyun eğici davranış düzeyinin ve yaşın romantik ilişkilerde algılanan istismar tarafından yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni romantik ilişkilerde algılanan istismar, bağımsız değişkeni ise anne kabul/ilgi alt boyutu, anne kontrol/denetim alt boyutu, baba kabul/ilgi alt boyutu, baba kontrol/denetim alt boyutu, boyun eğici davranışlar ve yaşdır. Hiyerarşik regresyon analizi modellerinde bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni yordamaya katkısı değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Çalışmada bulgular, araştırmada yer alan değişkenlerin birbiriyle korelasyonları ve çoklu regresyon analizi bağlamında ele alınmış ve tablolar halinde sunulmuştur.

3.1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde İstismara Maruz Kalma, Algılanan Anne-Baba Tutumları, Boyun Eğici Davranışlar ve Yaş Değişkenleri Arasındaki İlişkilere Ait Bulgular:

Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiyi görmek, yorumlamalara ve regresyon analizi değerlendirmelerine katkıda bulunmak amacıyla korelasyon analizine yer verilmiştir. Romantik ilişkilerinde istismara maruz kalma, algılanan anne-baba tutumları, boyun eğici davranışlar ve yaş değişkenleri arasındaki ilişki Pearson momentler çarpımı korelasyonu ile incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi bulguları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Romantik İlişkilerinde Algılanan İstismar ve Algılanan Anne-Baba Tutumları, Boyun Eğici Davranışlar ve Yaş Değişkenleri ile Olan İlişkilerine İlişkin Betimsel İstatistikler

	1	2	3	4	5	6	7
(1) Anne kabul/ilgi	1.00						
(2) Anne kontrol/denetim	-.39**	1.00					
(3) Baba kabul/ilgi	.39**	-.19**	1.00				
(4) Baba kontrol/denetim	-.19**	.54**	-.25**	1.00			
(5) Romantik ilişkilerde algılanan istismar	-.19**	.23**	-.17**	.22**	1.00		
(6) Boyun eğici davranışlar	-.10*	.20**	-.10*	.20**	.22**	1.00	
(7) Yaş	-.09*	-.04	-.03	-.02	.08	-.12**	1.00
AO	42.15	28.32	38.16	27.26	97.32	36.74	20.86
SS	7.09	7.09	8.22	8.44	36.26	9.77	2.09

*p<.05 **p<.01

Tablo 1'deki bulgular genel olarak incelendiğinde, anne kontrol/denetim ($r=-.39$, $p<.01$), baba kontrol/denetim ($r=-.19$, $p<.01$), romantik ilişkide algılanan istismar ($r=-.19$, $p<.01$), boyun eğici davranışlar ($r=-.10$, $p<.05$) ve yaş ($r=-.09$, $p<.05$) ile anne kabul/ilgi negatif yönde ilişkilidir. Romantik ilişkide algılanan istismar en fazla anne kontrol/denetim ve baba kontrol/denetim alt boyutu ile pozitif yönde ilişkilidir.

3.2. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Değişkenlere İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumları ölçeğinin anne kabul/ilgi, anne kontrol/denetim, baba kabul/ilgi, baba kontrol/denetim alt boyutlarının, boyun eğici davranışların ve yaşın romantik ilişkilerde algılanan istismarı yordamasına yönelik bulgular hiyerarşik regresyon analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Romantik İlişkilerde Algılanan İstismar Puanlarının Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	<i>Değişkenler</i>	<i>B</i>	<i>Standart Hata</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Model 1 <i>R</i> = .36, <i>R</i> ² = .14, <i>F</i> = 13.80	Sabit	49.57	23.44		2.11	.03
	Anne kabul/ilgi	-.38	.24	-.07	-1.55	.12
	Anne kontrol/denetim	.85	.23	.16	3.63	.00**
	Baba kabul/ilgi	-.36	.19	-.08	-1.80	.07
	Baba kontrol/denetim	.63	.16	.17	4.00	.00**
	Boyun eğici	1.19	.75	.06	1.58	.11
	Yaş	11.45	3.12	.15	3.66	.00**
	<i>Değişkenler</i>	<i>B</i>	<i>Standart Hata</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Model 2 <i>R</i> = .36, <i>R</i> ² = .13, <i>F</i> = 29.55	Sabit	60.21	11.63		5.17	.00**
	Anne kabul/ilgi	.98	.22	.19	4.43	.00**
	Anne kontrol/denetim	12.72	3.04	.17	4.18	.00**
	Baba kabul/ilgi	.60	.15	.16	3.79	.00**
	Baba kontrol/denetim	-.48	.18	-.10	-2.57	.01*

$P<.01$ ** $P<.05$ * Bağımlı değişken: Romantik ilişkilerde algılanan istismar

Hiyerarşik regresyonda 2. iterasyonda modelde kalan değişkenler anne kabul/ilgi, anne kontrol/denetim, baba kabul/ilgi, baba kontrol/denetim değişkenleridir. Bu değişkenlerin tamamı Romantik ilişkilerde algılanan istismar puanları üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Romantik ilişkilerde algılanan istismar puanı; anne kabul ilgi puanı arttıkça .98, anne kontrolü arttıkça 12.72, baba kabul arttıkça da .60 artmaktadır. Baba kontrol denetim puanı arttıkça romantik ilişkilerde algılanan istismar puanı .48 azalmaktadır. Romantik ilişkilerde algılanan istismar puanı üzerinde en büyük pozitif etkiye sahip olan değişken anne kontrol denetim değişkenidir. 4 açıklayıcı değişkenle birlikte romantik ilişkilerde algılanan istismar puanının %13.2'si açıklanmaktadır.

4. Tartışma

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde istismara maruz kalmada yordayıcı olarak algıladıkları anne baba tutumları ve boyun eğici davranışlarına yönelik elde edilen bulgular tartışılmıştır. Romantik ilişkilerde istismar, geçmişteki veya şimdiki sevgiliye yönelik güç ve kontrol kullanılarak gerçekleştirilen zarar verme ve taciz davranışlarını içermektedir (Flowers, 2009: s.21). Bu ilişki biçiminde istismara maruz kalan bireyin daha sonraki ilişkilerinde de aynı şiddet türünü deneyimleme oranlarının yüksek olduğu bildirilmektedir (Adler-Baeder, Kerpelman, Schramm, Higgenbotham ve Paulk, 2007: s.301).

Ebeveynlerin otoriter ya da aşırı müsamahakâr çocuk yetiştirme tutumunun şiddet için ailesel risk etmenleri arasında sayılabileceği belirtilmektedir (Alikışıfoğlu, 2008: s.55). Bu çalışmada anne ve baba tarafından kabul edici/ilgiye yönelik algılanan tutum arttıkça romantik ilişkilerde algılanan istismarın azaldığı; anne ve baba tarafından kontrol edici/denetime yönelik algılanan tutum arttıkça ise romantik ilişkilerde algılanan istismar düzeyinin arttığı bulunmuştur. Yapılan bir çalışmada anne babanın çocuğu olduğu gibi kabul etmesinin, çocuğun kendisini ifade etmesine olanak tanınmasının, çocuğun düşüncelerini dinlemesinin ve düşüncelerine değer vermesinin, aile üyelerini ilgilendiren kararlarda aile çocuğun görüşünü almasının, çocuğun eleştirel, bağımsız ve özerk düşünme stillerini benimsemesine olanak sağladığı belirlenmiştir (Palut, 2008: ss.8-9). Diğer yandan çalışmalar anne ve babanın baskıcı, otoriter ve katı disiplin sağlayıcı tutumunun çocukta davranış sorunlarına yol açtığını ortaya koymaktadır (Thompson, Hollis ve Richards, 2003: s.85; Saydam ve Gençöz, 2005: s.71). Şiddet için bireysel koruyucu etkenler arasında sosyal problemleri çözme becerisinin iyi olması ve kendine güven duygusunun gelişmiş olması yer almaktadır (Alikışıfoğlu, 2008: s.58). Bu durum araştırmamızdaki katılımcıların olumlu anne baba tutumlarının, romantik ilişkilerde istismardan korunmaya dair düşünce ve davranış becerilerini geliştirdiğini düşündürmektedir. Benzer şekilde ebeveynlerin olumsuz anne baba tutumlarının çocuklarının güvenlik algısını etkileyerek kırılgan bir kendilik algısına sebep olduğu ve bu sebeple de yaşamı boyunca birçok alanda olabileceği gibi romantik ilişkilerinde de istismara maruz kalma konusunda yatkınlığa sebep olduğu söylenebilir. Örneğin; ergenlerle yapılan bir çalışmada akran zorbalığına maruz kalmanın algılanan çocuk yetiştirme stilleriyle anlamlı olarak yordandığı bulunmuştur (Şirvanlı Özen, 2006: s.91). Yapılan bir çalışmada ebeveynlerinden olumsuz davranışlara (şiddete) maruz kalma öyküsü bulunan öğrencilerin şiddeti kabul etme düzeylerinin aile içi şiddete maruz kalmayanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Karabacak ve Kodan Çetinkaya, 2015: s.19).

Araştırmamızda üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde istismar algılarının boyun eğici davranışlarla yordandığı belirlenmiştir. Boyun eğici davranışın aileleri tarafından yeterli destek verilmeyen, sık sık aile içinde tartışmalara maruz kalan öğrencilerde daha yaygın görüldüğü bildirilmiştir (Yıldırım, 2004: s.226). Burgess, Hartman ve Clements (1995: s.24), örseleyici yaşantı durumlarında çocukların travmaya özgün davranış kalıpları (çabuk tepki verme, kaçınma, çaresizlik, yıkıcı davranışlar) geliştirdiğini ve bunların oluşan bilişsel şemalar yoluyla yetişkin yaşama taşındığını ileri sürmektedir. Bu çocukların erişkin dönemdeki ilişkilerinde çocuklukta kötüye kullanma, saldırıya uğrama, şiddet ve örselenme sahnelerini yineleyici biçimde yaşadıkları düşünülmektedir (Burgess vd., 1995: s.25). Ergenlerin boyun eğici davranışlarının incelendiği bir çalışmada fiziksel, sözel ya da cinsel şiddete maruz kalan öğrencilerin boyun eğici davranış puanlarının maruz kalmayanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Mayda vd., 2009). Tıp fakültesi öğrencileri ile yapılan diğer bir çalışmada ise öğrencilerin “şimdi sözel ve fiziksel şiddet yaşama durumları”nın boyun eğici davranışı etkilemediği; ancak “annesini babası arasında fiziksel şiddet yaşanma durumları”nın boyun eğici davranışı etkilediği ve anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (Kaya, Güneş, Kaya ve Pehlivan, 2004: s.481). Literatür incelendiğinde boyun eğici davranışın şiddetin hem öznesi hem de nesnesi olarak sosyal yaşamda yer aldığı görülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile romantik ilişkileri ve boyun eğici davranışları arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma sonucuna göre şu öneriler sunulabilir;

- Anne babaların tutumlarının çocukları üzerindeki etkisine yönelik farkındalık kazandırmak amacıyla eğitim programlarının düzenlenmesi,
- Gençlerin boyun eğici davranışları ve bağlanma tarzı ve benlik saygılarının odaklanıldığı psiko-eğitim programlarının yapılması,
- Gençlerin romantik ilişkilerinde istismara uğramamaları için farkındalık geliştirmeye yönelik eğitimlerin yapılması,
- Üniversitelerde romantik ilişkilerinde istismara maruz kalan gençlerin yardım alabileceği birimlerin oluşturulması önerilebilir.

Kaynakça

- Adler-Baeder, F., Kerpelman, J.L., Schramm, D.G., Higgenbotham, B. & Paulk, A. (2007). The impact of relationship education on adolescents of diverse backgrounds. *Family Relations*, 56, 291-303.
- Alikaşifoğlu, M. (2008). Ergenlerde davranışsal sorunlar. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Adölesan Sağlığı II, Sempozyum Dizisi No:63.
- Aluede, O., Imhonde, H. & Eguavoen, A. (2006). Academic, career and personal needs of Nigerian university students. *Journal of Instructional Psychology*, 33 (1), 50- 57.
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T. & Temel, F. (2008). Ankara'da iki hemşirelik yüksekokulunun birinci ve dördüncü sınıflarında okuyan öğrencilerinin flört şiddetine maruz kalma, flört ilişkilerinde şiddet uygulama durumlarının ve bu konudaki görüşlerinin saptanması araştırması. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, *Teknik Rapor*. Ankara. Erişim: 10.05.2012, http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/flort_siddeti.pdf
- Burgess, A.W., Hartman C. R. & Clements P. T. (1995). Biology of memory and childhood trauma. *Journal of Psychosocial Nursing* 33(3), 16-26.
- Buss, D.M. & Craik, K.H. (1986). Acts, dispositions and clinical assessment: The psychopathology of everyday conduct. *Clinical Psychology Review*, 6, 387-406.
- Büyükaşahin, A. (2006). Yakın ilişkilerde bağlanım: Yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Craparo, G., Gori, A., Petruccielli, I., Cannella, V. & Simonelli, C. (2014). Intimate partner violence: Relationships between alexithymia, depression, attachment styles and coping strategies of battered women. *The Journal of Sexual Medicine*, 11(6), 1484- 1494.
- Erkuş, A. (2011). Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Erwin, P. (2000). Çocuklukta ve ergenlikte arkadaşlık. (Çev. Osman Akınhay). İstanbul: Alfa Kitabevi.
- Etchevery, P.E., Le, B. & Charania, M.R. (2008). Perceived versus reported social referent approval and romantic relationship commitment and persistence. *Personal Relationships*, 15, 281-295.
- Flowers, R.B. (2009). Dating violence. college crime: A statistical study of offences on american campuses. First Edition, North Carolina: McFarland & Company, Inc,
- Gilbert, P. ve Allan, S. (1994). Assertiveness, submissive behaviour and social comparison. *British Journal of Clinical Psychology*, 33(3), 295-306.
- Güneş, G., Kaya, M. & Pehlivan, E. (2000). Tıp fakültesi öğrencilerinin ailelerinde kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili bir araştırma. *Toplum ve Hekim*, 15, 391-397.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2008). Günümüzde insan ve insanlar, sosyal psikolojiye giriş. İstanbul.
- Karabacak, A., Kodan Çetinkaya, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin şiddet kabul düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 13-21.
- Kaya, M., Güneş, G., Kaya, B. & Pehlivan, E. (2004) Tıp Fakültesi öğrencilerinde boyun eğici davranışlar ve şiddetle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 5-10.
- Kılınçer, A. S. & Tuzgöl Dost, M. (2013). Romantik ilişkiyi değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 4(1), 15-32.
- Kirkpatrick, L. A., & Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(3), 502-512.
- Koç, M., Bayraktar, B. & Çolak, S. (2010). Üniversite öğrencilerinde boyun eğici davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 28(1), 257-80.
- Köknel, O. (2000). Bireysel ve toplumsal şiddet. (2.Basım). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Lewis, S. F., & Fremouw, W. (2001). Dating violence: A critical review of the literature. *Clinical Psychology Review*, 21(1), 105-127.
- Mayda, A.S., Gerçek, Ç. G., Güneş, C., Hüseyinoğlu, A., Güler, M.B. & Yıldırım, A. (2009). Tıp fakültesi öğrencilerinde depresif belirti sıklığının demografik özellikler, sigara, alkol, madde kullanımı, baskın el ve şiddete maruz kalma ile ilişkisi. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2(4):476-83
- National Institute of Justice (2000). Extent, nature, and consequences of intimate partner violence. *Research Report*, U.S. Erişim: 27.06.2012, <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/181867.pdf>
- Özkan, İ. A. & Özen, A. (2008). Öğrenci hemşirelerde boyun eğici davranışlar ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *TSK Korumucu Hekimlik Bülteni*, 7 (1), 53-58.
- Palut, B. (2008). Düşünme stilleri ve anne baba tutumları arasındaki ilişki. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-11
- Rickert, V.I., Wiemann, C.M., Vaughan, R.D. & White, J.W. (2004). Rates and risk factors for sexual violence among an ethnically diverse sample of adolescents. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 158, 1132-1139.
- Sabri, B., Renner, L. M., Stockman, J. K., Mittal, M. & Decker, M. R. (2014). Risk factors for severe intimate partner violence and violence-related injuries among women in India. *Women & Health*, 54(4), 281-300.
- Şahin, N. H. & Şahin, N. (1992). Adolescents' guilt, shame, and depression in relation to sociotropy and autonomy. *Paper presented at the World Congress of Cognitive Therapy*, Toronto, Canada.

- Saltzman, L., Fanslow, J.L., McMahon, P.M. & Shelley, G.A. (2002). Intimate partner violence surveillance: Uniform definitions and recommended data elements, version 1.0. Atlanta (GA): Centers for Disease Control and Prevention. Erişim: 13.08.2012, http://www.cdc.gov/ncipc/pubres/ipv_surveillance/intimate%20partner%20violence.pdf
- Savaşır I. & Şahin N.H. (1997). Boyun eğici davranışlar ölçeği. Bilişsel-davranışçı terapilerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler. Ankara: Özyurt Matbaacılık,
- Saydam, R., & Gençöz, T. (2005). Aile ilişkileri, ebeveynin çocuk yetiştirme tutumu ve kendilik değerinin gençler tarafından belirtilen davranış problemleri ile olan ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(55), 61-74.
- Şirvanlı Özen, D. (2006). Ergenlerde akran zorbalığına maruz kalmanın yaş, çocuk yetiştirme stilleri ve benlik imgesi ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21 (58), 77-94.
- Solmuş, T. (2003). Romantik bağlanma II: İlişkisel değişkenler ve ilişki süreci. *Türk Psikoloji Bülteni*. 9 (28-29), 99-108.
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-62.
- Steinberg, L. (2007). Ergenlik (Edt: F. Çok). Ankara: İmge Kitapevi.
- Thompson, A., Hollis, C. & Richards, D. (2003). Authoritarian parenting attitudes as a risk for conduct problems. Results from a British national cohort study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 12, 84-91.
- Vollmayr, B. & Henn, F. A. (2003). Stress models of depression. *Clinical Neuroscience Research*, 3, 245-251.
- WHO (2013). Global and regional estimates of violence against women: Prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf
- Yavuzer, H. (2004). Çocuk psikolojisi (26. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (2004). Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışların yaygınlığı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 220-228.
- Yount, K.M., Pham, H.T., Minh, T.H., Krause, K.H., Schuler, S.R., Anh, H T. & Kramer, M. R. (2014). Violence in childhood, attitudes about partner violence and partner violence perpetration among men in Vietnam. *Annals of Epidemiology*, 24(5), 333-339.